

Sammen kan vi mere, end hver for sig

Professionsessay
Klasselærerrollen og skole-hjem-samarbejde
Studerende: Oya Kilinc (3027759)
Underviser: Simone Sibille Holbæk

Indhold

UNDERSØGELSESPØRGSMÅL.....	3
Relation.....	3
Forventningsafstemning.....	4
Kommunikation	6
Mødet med forældrene	6
Bibliografi.....	8

UNDERSØGELSESPØRGSMÅL

"Mennesket kan kun blive til et menneske gennem opdragelsen", ifølge Immanuel Kant (Kant, 2012, s. 21). Citatet anvendes også af Merete Riisager som tilføjer dannelsen til det: *"... Det er trods alt opdragelsen og dannelsen, der skaber mennesket, sådan som det træder ind i samfundet"* (Riisager, 2020). Hvem der står for opdragelsen, kan dog være et heftigt diskussionsemne, når det drejer sig om folkeskoleelever. For mens nogle mener, at ansvaret for opdragelsen primært ligger hos forældrene, kan andre, og heriblandt også nogle forældre, mene, at det er lærerens ansvar (Halse, 2020). Der er de, der mener, at selvom forældrene har hovedansvaret for selve opdragelsen, kan lærere ikke undgå at opdrage, da de er sammen med børnene i utrolig mange timer (ibid) og de der mener, at alle voksne omkring børnene har fejlet at løfte denne opgave, fordi de ikke har kunnet definere rammer og regler for fællesskaberne (Riisager, 2020).

I mellemtiden nævnes 'elevernes alsidige udvikling' i Folkeskolens Formålsparagraf, som lærere og forældre forventes og er forpligtede til at samarbejde om. Dette understreges allerede i Paragraf 1., Stk. 1., hvor det beskrives, at *"Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling"* (Børne- og Undervisningsministeriet, 2022). Hvordan dette samarbejde skal foregå, bliver dog ikke beskrevet nogle steder (Larsen, 2020). Dette leder mig til følgende undersøgelsesspørgsmål:

- **Hvordan kan jeg, som klasselærer, skabe et konstruktivt samarbejde med forældre?**

Den manglende beskrivelse af, hvordan samarbejdet mellem lærere og forældre skal foregå, kan i nogle tilfælde være den største hindring for det selvsamme. For, mens man på den ene side møder forældrene med en forventning om at de skal samarbejde med skolen, kan man på den anden side ikke beskrive, hvad dette samarbejde skal handle om og hvordan det skal foregå (With Hagensen, 2019). Derfor kan der opstå, ligesom med spørgsmålet om hvem der har ansvaret for opdragelsen, et dilemma om, hvem der har ansvaret for hvad og der forventes af de forskellige medspillere. Ofte bliver det op til den enkelte lærer at gøre sig overvejelser om samarbejdet (Nørregaard Jacobsen, 2019), hvilket stiller store krav til lærerens relationsarbejde (Larsen, 2020). Dog kan dette samarbejde være afgørende for det fælles tredje, nemlig børnene, da viden om at lærerne og forældrene har et godt samarbejde vil sikre det enkelte barn ro til udvikling og læring (Jensen H).

Med disse tanker i baghovedet, vil jeg, i det følgende præsentere nogle punkter som jeg finder afgørende for at skabe et konstruktivt samarbejde med forældrene.

Relation

I forhold til lærer-forældre samarbejdet, finder jeg det relevant, først og fremmest at definere relationen mellem dem. Denne relation kan defineres som en asymmetrisk relation, da læreren har, som følge af sin profession, den formelle magt i forældresamarbejdet (Larsen, 2020). Med denne magt følger der dog også et meransvar med, i forhold til både relationen og samarbejdet i denne form for relation, som er baseret på komplementær interaktion.

I komplementære relationer er der ikke lighed men må udøves ligeværdig, hvilket betyder, at jeg først og fremmest må lytte til forældrene og prøve at forstå, hvordan enhver situation ser ud fra deres perspektiv og have respekt for deres oplevelsesverden.

Tre centrale omdrejningspunkter er relevante for at kunne opbygge et tillidsfuldt forældresamarbejde:

- Forventningsafstemning
- Kommunikation
- Mødet med forældrene

Forventningsafstemning

Ligesom skolen som lærer vil møde forældrene med forventninger, så vil forældrene også have forventninger til skolen. Jeg må være bevidst om, at tillid spiller en stor rolle i forhold til samarbejdet og jeg selv, som klasselærer, spiller en stor rolle, når der skal værnes om og udvikle forældrenes tillid (Littauer, 2019). Ligeledes er der nogle faktorer, som forældrenes tillid er afhængige af. Ifølge Anne Littauer er de tre vigtigste faktorer:

1. Børnenes tryghed og sociale udvikling
2. En kompetent undervisning
3. Et konstruktivt forældresamarbejde

Min opgave handler, som tidligere nævnt, om det konstruktive forældresamarbejde. Jeg kan dog ikke komme uden om de to første faktorer, da disse er forudsætninger for at den sidste faktor bliver positiv (ibid), hvorfor jeg vil beskrive, hvad disse går ud på.

Den første faktor (børnenes tryghed og sociale udvikling) handler om kompetent klasseledelse, hvor jeg forventes at sætte klare rammer for adfærd i klasserummet og understøtter overholdelse af disse rammer. Samtidig bør der være en klar struktur for undervisningens afvikling, så børnene får vished om, hvad der skal ske og hvad der forventes af dem. Desuden forventes jeg at udstråle empati, varme og omsorg for børnene.

Den anden faktor (kompetent undervisning) handler om at jeg signalerer at jeg brænder for undervisningens indhold og at det er vigtigt. Samtidig forventes jeg at udtrykke klare forventninger til børnene og kan differentiere undervisningen med udgangspunkt i deres forudsætninger, alt imens jeg vægter struktur og organisation i min forberedelse.

Udgangspunktet for den inkluderende skole er, at skolens rammer og pædagogiske praksis må tilrettelægges, så de svarer til den specifikke elevgruppes behov og forudsætninger (Canger & Kaas, 2016, s. 148). Når jeg som lærer, skal tilrettelægge undervisningen skal jeg derfor først og fremmest fokusere på elevernes forudsætninger, for dermed at kunne differentiere undervisningen. Differentiering er dog også relevant i forhold til forældre. Jeg må være bevidst om, at jeg kommer til at have med alle variationer af Danmarks befolkning at gøre og at det nogle gange kan være en udfordring at formå at få et konstruktivt samarbejde ud af det, da deres forventninger kan være forskellige, både i forhold til hinanden og i forhold til mig (Littauer, 2019),

samtidig med at deres engagement og deltagelse i deres børns skolegang også kan forme sig forskelligt (emu.dk, 2022). Det kræver en bevidsthed fra min side om, at jeg ikke kan bruge den samme formel til alle forældre, men må skræddersy efter deres behov og forudsætninger.

I den sammenhæng, må jeg derfor først og fremmest danne mig en overblik over, hvilken forældregruppe jeg har med at gøre og ud fra det få et indtryk af, hvad de forskellige forældre har brug for, af for eksempel vejledning. Dette kan kræve både en generel men også specifik rammesætning, hvor forældrene bliver bevidstgjort, hvad der skal samarbejdes om og hvordan der skal samarbejdes. Udgangspunktet for samarbejdet med forældrene bør i alle tilfælde være, at alle forældre er ressourcer for deres børn.

Jeg kan konkretisere 'de overordnede' forventninger til forældrene således:

- Jeg bør beskrive, at forventningen til forældrene ikke er, at de skal gennemføre undervisning, men at de skal støtte op om undervisningen på skolen ved at hjælpe deres børn med at møde velforberedte, motiverede og klar til at indgå i undervisningsfællesskabet.
- Jeg bør gøre dem opmærksomme på, at forskning, heriblandt for eksempel Charles Desgorges forskning, har påvist, at forældrenes interesse for børnenes skolegang kan virke motiverende for eleverne.
- Jeg bør gøre dem opmærksomme på, at det vil gøre en stor forskel for deres børn, motivere dem og forbedre deres faglige resultater, hvis de som forældre viser denne interesse.
- Lige så afgørende er det dog for elevens motivation og trivsel, at forældrene tænker på, hvordan de omtaler skolen og lærerne.

De specifikke forventninger kan jeg dog hjælpe de forskellige forældre med at præcisere efter deres behov og forudsætninger. Mens nogle forældre kan have brug for hjælp til at indse, at det ikke hjælper deres børn ved at skærme dem fra modstand og at deres børn har brug for struktur, regler og krav, kan andre forældre have brug for råd til, hvordan læsning bør foregå derhjemme.

Differentiering vil ligeledes være relevant, når og hvis jeg skal samarbejde med forældrene om opdragelsen derhjemme. Her vil det være afgørende for mig at vide, hvilken typer af forældre jeg har med at gøre. Sofie Münster beskriver fire forældretyper (Münster, 2017):

- De ansvarliggørende forældre, som lykkes i at skabe balance imellem den kærlighed børnene har brug for og de krav der er nødvendige for, at børnene kan opbygge en stærk karakter.
- De eftergivende forældre, der er lige så kærlige som de ansvarliggørende forældre, men som stiller for få krav, giver for let efter og lader børnene bestemme meget.
- De autoritære forældre, der uden mindste tvivl bestemmer alt og ikke er bange for at bruge straf som redskab.
- De fraværende forældre, som blander sig meget lidt i børnenes liv og ikke tilbyder meget konkret hjælp i forhold til de udfordringer, børnene oplever i hverdagen.

At kende forældretyperne, kan blandt andet hjælpe mig med at afgøre ikke kun indholdet, men også den måde jeg vælger at gå i dialog med forældrene på.

Kommunikation

Ifølge en undersøgelse om skole-hjem-samarbejdet lavet af Kommunernes Landsforening, er kommunikation det punkt som halter mest for begge parter. Mens 36% af lærerne oplever, at forældrene ikke orienterer sig mod eller giver feedback på den information, skolen sender ud, har 28% af forældrene ikke tillid til at lærerne giver den nødvendige information.

Undersøgelsen resultater viser tydeligt, at flere spørgsmål må tages til overvejelse (Petersen, 2009):

- Opleves, informationen som sendes ud, relevant af forældrene?
- Hvordan opfordrer lærerne forældrene til at give feedback?
- Hvordan formuleres og forhandles de fælles mål for rammerne?

Selve kommunikationen med forældrene kan både foregå skriftligt og mundtligt. Det er her afgørende, at jeg afklarer rammerne for kommunikationen, så forældrene får vished om, hvor og hvornår jeg vil kommunikere med dem i forhold til forældremøder og forældresamtaler og hvordan den skriftlige kommunikation, i forhold til for eksempel nyhedsbreve og forældrebreve vil foregå. Ligeledes må jeg afklare rammerne for, hvornår og hvordan forældrene kan kontakte mig. Disse rammer vil ikke kun bidrage til at forældrene ved, hvad de får og hvornår, men de vil også kunne bidrage til at styrke tilliden til mig, at jeg synliggør mit professionelle lærerarbejde. Da vi hver især kan forstå det samme sproglige udsagn på forskellige måder og lægger noget forskelligt i vores aftaler, er det dog også afgørende, at jeg præciserer og synliggør, hvad der forventes.

Den manglende tillid i forhold til kommunikationen, som undersøgelsen viser tegn på, kan fra forældrenes perspektiv også opleves som manglende anerkendelse og accept af dem som samarbejdspartnere. Godt nok bør jeg fremtønde en ekspertise, hvad vedrører de faglige, men jeg må samtidig være påpasselig med ikke at underminere forældrenes bidrag. De er og skal derfor også have oplevelsen af at være ressourcer for både deres børn og for samarbejdet. De skal føle sig inkluderede, hvilket ifølge Peter Farrells beskrivelse af inkluderende læringsmiljø, som med fordel bruges til at understrege min pointe, kræver accept og anerkendelse (Tetler, 2011). Altså at forældrene bydes velkommen som fulgyldige og aktive deltagere af samarbejdet.

Mødet med forældrene

Anerkendende kommunikation handler både om måder at relatere sig til den anden på og måder at kommunikere på. Tre forhold fremhæves og beskrives som hinandens forudsætninger, i forhold til anerkendende kommunikation **Der blev angivet en ugyldig kilde..:**

- Anerkendelse gennem åbenhed og lydhørhed
- Anerkendelse gennem forståelse
- Anerkendelse gennem bekræftelse

Anerkendende kommunikation handler altså ikke om at give forældrene ret og være enig med dem i alt (Petersen, 2009). Det handler om, at jeg må lytte til og forstå, hvordan situation opleves og opfattes fra forældrenes perspektiv, respektere deres oplevelsesverden og give dem oplevelse af at jeg lytter til dem. På den anden side må jeg hele tiden have in mente, at de kender deres børn bedst og må derfor 'tildele' dem rollen som ekspert i deres eget barn (With Hagensen, Skole-hjem-samarbejde i et ændret perspektiv., 2015).

Samtalerne med forældrene vil også kræve rammeledelse, præcis ligesom min undervisning af eleverne og ligesom undervisningen, må samtalen også have en struktur, med en start, en gennemførelse og en evaluering, for dermed at opnå deltagelse og udbytte af samtalen.

I starten af samtalen, må jeg fremlægge en dagsorden og sætte tidsrammen. Under gennemførelsen af samtalen, vil den egentlige dialog foregå, hvor man kan nå frem til nye konklusioner og handlemuligheder, mens jeg i afslutningen af samtalen, må sørge for at give plads til evaluering af samtalen (Jensen, 2015).

Under samtaler med forældrene må jeg også være opmærksom på min fremtoning. Måden jeg siger tingene på er afgørende for stemningen og altafgørende for om forældrene tager imod de budskaber jeg frembringer. Dette kræver, at jeg fokuserer lige så meget på procesdimensionen som på indholdsdimensionen, så samtalen er præget af åbenhed, tillid og respekt (ibid).

Bibliografi

- Børne- og Undervisningsministeriet. (05. Oktober 2022). *retsinformation.dk*. Hentet fra Retsinformation: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2022/1396>
- Canger, T., & Kaas, L. A. (2016). *Praktikbogen- Didaktik, klasseledelse og relationsarbejde*. København: Hans Reitzels Forlag.
- emu.dk*. (15. august 2022). Hentet fra danmarks læringsportal: <https://emu.dk/grundskole/forskning-og-viden/trivsel-og-inkluderende-laeringsmiljoeer/foraeldresamarbejde-og>
- Halse, A. J. (19. Marts 2020). *folkeskolen.dk*. Hentet fra Folkeskolen: <https://blog.folkeskolen.dk/blog-borneliv-paedagogik/er-det-kun-laerene-der-skal-opdrage/3341432>
- Jensen, H. (2015). Lærer-forældre-relationer-forældresamarbejde. I E. Skibsted, *Relationsarbejde* (s. 59-67). København: Akademisk Forlag.
- Kant, I. (2012). OPdragelsens kunst. I I. Kant, *Om pædagogik* (s. 19-36). Århus: Klim.
- Larsen, S. T. (2020). Forældresamarbejde. I S. T. Larsen, *Lærerfaglige begreber: kom i gang og videre med studierne* (s. 95-104). København: Hans Reitzel.
- Littauer, A. (39. April 2019). Forældrenes tillid til skolen er fundamentet. *Kvan*, s. 39-49.
- Münster, S. (2017). Børn, der er rustet til modstand, har det bedre. I S. Münster, *Kærlighed er ikke nok: hvorfor forældre, der ruster deres børn til modstand, får gladere, stærkere og mere omsorgsfulde børn* (s. 18-37). København: Politiken.
- Nørregaard Jacobsen, T. (39. årgang. april 2019). Potentialer og barrierer, når skolen aktivt inddrager forældre i børnenes læring. *Kvan*, s. 98-106.
- Petersen, V. (2009). Ledelse af skole-hjem-samarbejdet. I O. Løw, & R. Alenkær, *Klasseledelse : nye forståelser og handlemuligheder* (s. 185-201). København: Akademisk Forlag.
- Riisager, M. (2020). En verden uden voksne. I M. Riisager, *Selvbyggerbørn : hvordan vi overlod en generation til at opdrage sig selv* (s. 7-22). København K: Kristeligt Folkeblad.
- Skibsted, E. (2014). Samarbejde med og om børn i skolen. I O. Løw, & E. Skibsted, *Elevens Læring og Udvikling* (s. 262-280). København: Akademisk Forlag A/S.
- Tetler, S. (Maj 2011). Inkluderende specialpædagogik- som konstruktiv selvmodsigelse. *Specialpædagogik-Tidsskrift for specialpædagogik og inklusion*, s. 3-14.
- With Hagensen, M. (2015). Skole-hjem-samarbejde i et ændret perspektiv. *Kvan*, s. 105-115.
- With Hagensen, M. (39 2019). Skole-hjem-samarbejde er folkeskolens kerneopgave. *Kvan*, s. 18-26.